

сформованому іміджу можливо досить швидко увійти в конкретне соціальне середовище, привернути до себе увагу, встановити міжособистісні стосунки., що безперечно потребує багато часу та зусиль. Але в результаті викладач досягне успіху в професійній діяльності та комунікації з іноземними студентами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Байда С. П. Особливості позитивного іміджу викладача ВНЗ/С. П. Байда // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки. - 2016. - Вип. 5(1). - С. 24-28.
2. Голік О.Б. Педагогічна майстерність: організаційно-управлінський аспект: Навчальний посібник / О. Голік. – Донецьк : Вид-во «Ноулідж» (Донецьке відділення), 2010. – 242 с.;
3. Гоноболін Ф.Н. О некоторых психологических качествах личности учителя / Ф.Н. Гоноболін / Вопросы психологии. - 1975. - №1. – С.101-110;
4. Горелова Г. Г. Кризисы личности и педагогическая профессия / Г. Г. Горелова. - М., 2004. - 320 с.;
5. Дворецкий И. Х. Латинско-русский словарь. Около 50 000 слов / Иосиф Хананович Дворецкий. — [3-е изд., испр.] - М. : Русский язык, 1986. —840 с.;
6. Козлова О.Г. Відображення особистісно-професійного іміджу вчителя у феномені педагогічної майстерності / О.Г. Козлова//Постметодика. – 2012 - № 6 – С. 40-44;
7. Коломієць А. М. Інноваційні підходи до стилю педагогічного спілкування викладача вищої школи/А. М. Коломієць, В. В. Ільчук// Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. - 2014. - Вип. 38. - С. 319-326.
8. Митина Л.М. Учитель как личность и профессионал/ Л.М. Митина. – М.: Дело, 1994. – 128 с.;
9. Петрова Е. А. Психология имиджа: Психосемиотический подход / Е.А. Петрова // Ежегодник Российского психологического общества. – Т. 9. Вып. 2. – М., 2002. – С.72-89;
10. Прус Н. О. Організаційно-педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх викладачів іноземної мови / Н. Прус // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер. : Педагогічні науки. - 2016. - Вип. 147. - С. 2-81.
11. Шепель В.М. Имиджелогия. Как нравиться людям / В.М. Шепель. – М.: Народное образование, 2002. – 407 с.

УДК 378:811.161.2'35-027.31]-048.22

Сидоренко О.В., Пряхін О.Р., Денисенко О.М.

Запорізький державний медичний університет

ВПРОВАДЖЕННЯ НОРМ НОВОГО УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ВИЩОЇ ШКОЛИ

Впровадження Нового українського правопису 2019 року стало своєрідним викликом для більшості суспільства, адже постала проблема швидкого і головне якісного засвоєння нових мовних стандартів. У закладах вищої освіти ці завдання покладені, перш за все, на викладачів-філологів. У цій статті аналізується методичний посібник кафедри культурології та українознавства Запорізького державного медичного університету, орієнтований на всіх учасників навчального

процесу (студентів, викладачів, працівників допоміжних структурних підрозділів), мета якого - пояснити причини правописних реформ, принципи кодифікації правопису, ознайомити зі змінами мовних норм та закріпити їх на практиці.

Ключові слова: *Новий український правопис, літературна мова, мовний стандарт, правописні норми, комунікативні компетенції, освітній процес*

Внедрение Нового украинского правописания 2019 года стало своеобразным вызовом для большинства общества, поскольку возникла проблема быстрого и главного качественного усвоения новых языковых стандартов. В учреждениях высшего образования эти задания ложатся, прежде всего, на преподавателей-филологов. В этой статье анализируется методическое пособие кафедры культурологии и украиноведения Запорожского государственного медицинского университета, ориентированное на всех участников образовательного процесса (студентов, преподавателей, работников вспомогательных структурных подразделений), цель которого – объяснить причины правописных реформ, принцип кодификации правописания, познакомить с изменениями языковых норм и закрепит их на практике.

Ключевые слова: *Новое украинское правописание, литературный язык, языковой стандарт, нормы правописания, коммуникативные компетентности, образовательный процесс*

The introduction of the New Ukrainian orthography in 2019 has become a kind of challenge for the majority of society, because there is a problem of rapid and, most importantly, high-quality learning of new language standards. In institutions of higher education, these tasks are assigned primarily to teachers of philology. This article analyzes the methodical manual of the Department of Cultural and Ukrainian Studies of Zaporizhzhia State Medical University, aimed at all participants in the educational process (students, teachers, employees of auxiliary units), which aims to explain the reasons for spelling reforms, principles of spelling codification, acquaintance with changes in language norms, to fix them in practice.

Keywords: *New Ukrainian spelling, literary language, language standard, spelling norms, communicative competencies, educational process*

Серед усіх дисциплін суспільно-гуманітарного циклу, що забезпечують підготовку спеціаліста, випускника закладу вищої освіти, особливе місце належить «Українській мові (за професійним спрямуванням)», адже саме вона спрямована на належне опанування комунікативними компетентностями. Йдеться про здатність до «формування таких профільних компетенцій, як розуміння застосування знання чи здатність і бажання набувати знання, або про адаптацію набутих знань у суспільстві» [5, с. 184].

Беззаперечним є той факт, що фахівець медичної галузі, крім всеохопного засвоєння всієї парадигми професійних компетентностей, має не просто володіти комунікативними компетентностями як набором програмного матеріалу, а тонко відчувати всі мовні нюанси, мати мовне чуття, пам'ятаючи, що головними, починаючи з першовитоків медицини, і незмінними до сьогодні ліками є слово. Авіценна саме слово вважав основним засобом дієвого лікування, і це очевидно, адже «оволодіння мистецтвом слова є важливою умовою успішного впливу на пацієнта, потужним засобом профілактики та лікування захворювань» [1, с. 151].

Майбутній фахівець-медик має усвідомлювати, що оволодіння як усім спектром компетентностей загалом так і комунікативними зокрема – процес

безперервний, оскільки це повсякчасне примноження нових знань, увиразнення вже здобутих умінь і навичок. Однак визначальним є і корегування засвоєних знань, інколи навіть їх повна заміна.

Уже нинішні студенти та й утверджені професіонали зіткнулися з таким явищем, коли нібито засвоєні раз і назавжди мовні норми було піддано трансформаціям. Йдеться про зміни, які було внесено до українського правопису 2019 року [4]. Для більшості мовні компетентності, під якими мається на увазі знання норм сучасної української мови, які власне і визначають рівень практичного володіння цими нормами, розуміються як сталі, раз і назавжди визначені і до того ж обмежені курсом шкільної програми. На викладачів-філологів закладів вищої освіти, зокрема медичного профілю, покладається особлива фахова відповідальність, перш за все, забезпечення якісної імплементації правописних змін не лише у навчальний процес студентів-першокурсників (оскільки дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)» вивчається саме на першому курсі), а й заходи спрямовані на корегування вже здобутих знань студентів, які завершили вивчення зазначеного предмету, викладачів, працівників структурних підрозділів ЗВО тощо, оскільки це завдання не лише суто освітнє, але й суспільно значиме, адже володіння літературною мовою – «це один із інструментів, що зшиває країну до купи, запорука тривкої ідентичності нації, основа її етнокультурної цілісності» [3]. Нагальність таких дій обумовлена дією наказу № 1033 Міністерства освіти України, згідно з яким слід «використовувати норми нової редакції Українського правопису під час підготовки нормативно-правових актів та інших документів» [2]. І хоча відповідно до пункту 8 цього наказу «Інститут модернізації змісту освіти» повинен розробити і надіслати методичні посібники із застосування Українського правопису у всі освітні заклади, кафедра культурології та українознавства Запорізького державного медичного університету розробила своє навчально-методичне видання, яке має стати в нагоді всім учасникам освітнього процесу нашого університету.

Будучи орієнтованим на широку аудиторію, дане методичне видання має на меті задовільнити навчальні, інформаційні, інтелектуальні потреби завдяки логічно продуманій структурі. Так, як уже зауважувалось, для багатьох мовців залишаються неприйнятними зміни до правопису, що загалом є передбачуваною реакцією. Інколи вони їх трактують як засіб штучного впливу на літературну мову, інавіть вбачають навіть політичний підтекст. Тому видається доречним пояснити причини, чому відбуваються такі зміни, сприяти усвідомленню, що кожна мова у світі самооновлюється, і прикладів цьому, зокрема і негативній суспільній реакції, достатньо.

Саме з цих причин перший розділ присвячено історії становлення Українського правопису із акцентуванням як на закономірних явищах мовотворення, так і на штучно нав'язаних регулятивних норм (заборона української графіки й наближення її до російської в 1876 р., провадження політики «наближення мов» за радянських часів, вилучення української мови з публічного простору через заборону викладання, книгодрукування тощо).

Думається, що короткий екскурс в історію мовних стандартів української мови допоможе зрозуміти причини нинішніх правописних змін, усвідомити, що метою є «відреагувати на зміни в сучасній мовно-писемній практиці, визначити правила написання нових запозичених слів, нових власних назв, усунути застарілі формулювання та спростити й, де це можливо, уніфікувати орфографічні норми»

[3].

Подальший матеріал методичного видання присвячено власне новим мовним стандартам. Однак задля кращого осягнення нововведень їх класифіковано на три групи, кожній із яких присвячено окремий розділ. Так, другий розділ називається «Правила, які не були прописані в попередній редакції». Як розуміється з самої назви, у ньому зосереджено увагу на правописних інноваціях цілком відсутніх у правописі, який функціонував до 2019 року. Перш за все, акцентується увага на фемінитивах, причому не просто викладаються правила утворень назв професій жіночого роду, а дається коротке соціокультурне пояснення цьому новому мовному «феномену». Така апеляція до сучасних реалій не лише українського суспільного простору, а й європейських, світових тенденцій, безперечно, сприятиме подоланню внутрішнього неприйняття такому явищу як фемінитиви, розумінню своєрідної моди на них і, що найголовніше, слугувати імпульсом до засвоєння правил утворення цих лексем.

Звернено увагу на всі аспекти написання соціальних мереж, оскільки узгодження написання їх назв (велика/мала літера, взяття в лапки чи їх відсутність) на разі є актуальною. Визнана на сьогодні роль різних соціальних мереж, їх значимість у соціально-політичному житті, активна апеляція до них в освітньому просторі, зокрема в умовах дистанційного навчання, і навіть звернення як до предмету наукових досліджень зумовили цю необхідність.

Серед усіх позицій, задекларованих у цьому розділі, зокрема присвячених уточненню правопису відприкметникових географічних назв, розширенню правил вживання великої літери тощо, особливо акцентовано увагу правилам правопису прізвищ та імен інших слов'янських народів. Це пов'язано передовсім із впливом засобів масової інформації, які ввели своєрідну моду на транслітерацію білоруських і російських імен, тому й маємо плутанину, замість Олександр чуємо і читаємо Александр, замість Володимир маємо Владімір, Микола – Ніколай. Пам'ятаймо, що винятками є лише узвичаєні імена деяких білоруських діячів культури, наприклад, Алесь Адамович, Пятрусь Бровка та ін. Чітко сформульоване правило в Правописі, його популярне розтлумачення у методичному виданні не лише забезпечить правильність його застосування на практиці, а й скасує безпідставні дорікання та «захист» студентами своїх імен, батьки яких, скориставшись «моду», назвали їх Нікіта, Кіріл тощо.

Наступний, третій розділ посібника «Норми, що не передбачають варіативності в написанні» містить перелік правил, які не просто було піддано змінам, а які дійсно спростили написання слів. Йдеться про написання слів з пів, написання складних слів із першим іншомовним компонентом, подвоєння в іншомовних власних назвах, йотування тощо.

У четвертий розділ винесено варіантні доповнення до зафіксованих у попередній редакції Правопису мовних норм, на зразок використання И, І на початку слова, закінчення –и в родовому відмінку однини іменників III відміни, вживання Г та Ґ у словах та інші уточнення.

Головним досягненням посібника є не просто чітко наведені правила, які ілюструються достатньо переконливою кількістю прикладів, а акцентуація на причинах такої кодифікації. Такий підхід, переконані, є найдієвішим у процесі переходу на використання нових мовних стандартів.

Наступні структурні складові посібника націлені на апробацію правописних нововведень, адже головне завдання кожного громадянина у якомога короткий

термін перейти на використання нових мовних норм, як в усному, так і писемному мовленні. Задля цього кожен мовець потребує додаткової роботи над опануванням практичних навичок. Відтак, усім охочим пропонується закріпити засвоєні теоретичні знання за допомогою запропонованих вправ. Кількість завдань максимально охоплює не лише нововведення, а й загалом всі правила українського правопису. Відзначимо окремі з них, так акцентується увага на закріпленні правил утворення фемінітивів, оскільки це, безперечно, потребує практикування, а засоби масової інформації хоч і підхопили хвилю активного використання цих форм, однак далеко не завжди утворюють правильні граматичні форми. До того ж серед запропонованих у вправі професій є й ті, від яких фемінітиви не утворюються. Задля опанування і подальшого активного впровадження як у навчальний процес, так і в документообіг університету скісної ризи пропонується відповідна вправа на використання в наведених мовних конструкціях скісної ризи.

Із метою належного опанування варіантного написання слів грецького походження, у яких тепер можна використовувати букву «т» замість «ф», пропонується в одній із вправ скласти по два речення із кожним словом, використовуючи в одному варіанті літеру «т» в іншому «ф».

Перконані, що такого типу завдання допоможуть мовцям якісно і швидко засвоїти затверджені зміни.

На завершення користувачам запропоновано словник, підбірка лексем у якому відображає, перш за все, правописні інновації, а саме найпоширеніші фемінітиви, типові графічні скорочення, написання складних слів з першим іншомовним компонентом, ініціальних аббревіатур із будь-яким словом та ін.

Таким чином, дане методичне видання, як і подібні йому, завдяки логічно вмотивованій структурі, орієнтації на максимально широку аудиторію, від студентів до професорсько-викладацького складу та провідних фахівців інших відділів закладу вищої освіти, допоможе в максимально короткий термін здійснити якісне засвоєння та практичне запровадження мовних нововведень до усного і писемного мовлення учасників комунікації на всіх стилістичних рівнях української мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лукаш Ю. М. *Основні аспекти формування професійно-комунікативної компетентності студентів-медиків у процесі вивчення соціально-гуманітарних дисциплін*. Вісник університету Альфреда Нобеля : Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2018. №1 (15). С. 150 – 156.
2. Про впровадження нової редакції Українського правопису: наказ Міністерства освіти і науки від 29.07.2019 р. № 1033. URL: <https://osvita.ua/legislation/other/65432/>
3. Трегуб Г. Правопис і хвороби зростання. Український тиждень. 2019. № 24 (604). URL: <https://tyzhden.ua/Society/231300>.
4. Український правопис. К.: Наукова думка, 2019. 390 с.
5. Чхеайло І. І. *Гуманітарна «нова освіта» – грамотність для майбутнього. Гуманітарна складова у світлі сучасних освітніх парадигм* : [матеріали II Всеукраїнської наук.-практ. конф. з міжнар. участю], (м.Харків, 19-20 квітня 2018 р.). Харків : Видавництво НФаУ, 2018. С.182 – 185.